

**Оскарження спецконфіскації
особами, які не є учасниками
кримінального провадження**

Тарас Пошиванюк, партнер ЮК EQUITY

*«Протягом 2018 року Генеральна прокуратура планує повернути в бюджет ще 5 мільярдів гривень коштів, незаконно отриманих екс-президентом України Віктором Януковичем та його оточенням»,
– генеральний прокурор Юрій Луценко.*

Куди спрямовуються конфісковані кошти ?

У 2017 році було конфіковано **29** млрд. грн. в рамках кримінальних проваджень щодо притягнення до відповідальності колишнього президента України Януковича В.Ф.

23%

на бюджетні дотації аграрним корпораціям

25%

на обороноздатність

52%

залишилися в Резервному фонді

«Це не просто збільшує можливості державного бюджету та Української держави щодо відновлення справедливості та інвестування цих коштів в українську армію, зміцнення обороноздатності держави та відновлення соціальної справедливості, шляхом спрямування цих коштів на захист найменш захищених верств населення". – Порошенко П.О.

на практиці

ЗАГАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ

– це примусове, безоплатне вилучення за рішенням суду у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого.

СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ

- це примусове, безоплатне вилучення за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна, яке пов'язане з вчиненням злочину (суспільно-небезпечного діяння), в тому числі отримано в результаті його вчинення, є доходом від незаконно отриманого майна, або використано для протиправних дій (знаряддя, засоби, предмет злочину), як у особи, яка вчинила злочин (суспільно-небезпечне діяння), так і у третіх осіб, яким таке майно було передано.

◀ Конституція України

Стаття 41 Конституції України встановлює непересічний принцип захисту права власності, відповідно до якого кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності; право приватної власності є непорушним; конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Основним Законом України визначено можливість порушення принципу непорушності права власності – конфіскація майна.

◀ *Конвенції Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 16 травня 2005 р.*

Згідно зі **ст. 3 Конвенції Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму»** від 16 травня 2005 р. кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб вона могла конфіскувати знаряддя й засоби злочину та доходи або майно, вартість якого відповідає таким доходам, а також відмите майно.

НОРМАТИВНА БАЗА

◀ *Угода про Асоціацію України з Європейським Союзом*

Згідно зі **ст. 20 Угоди про Асоціацію України з Європейським Союзом** сторони співпрацюють із метою запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, здобутих злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму. Із цією метою сторони посилюють двостороннє та міжнародне співробітництво у цій сфері, у тому числі співробітництво на оперативному рівні. Сторони забезпечують імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті ЄС.

Однією із головних умов членства України у ЄС є адаптація законодавства до права Європейського Союзу.

◀ *Директива Ради Європейського Союзу «Про замороження та конфіскацію засобів здійснення злочинів та доходів, отриманих злочинним шляхом, у Європейському Союзі». 2014/42/EU від 3 травня 2014 р.*

Стаття 6 встановлює: «Держави-члени повинні вжити необхідних заходів для того, щоб зробити можливою конфіскацію доходів, або іншого майна, вартість якого відповідає вартості доходів, які прямо або опосередковано, були передані від підозрюваного або обвинуваченого третім особам, або які були придбані третіми особами у підозрюваного або обвинуваченого, принаймні, якщо ці треті особи знали або повинні були знати, що мета передачі або придбання спрямована на уникнення конфіскації, на основі конкретних фактів і обставин, у тому числі, що передача або придбання здійснювалося безкоштовно або в обмін на суму, значно нижчу ринкової вартості»;

НОРМАТИВНА БАЗА

◀ *Кримінальний кодекс України*

Ст. 96-1 «Спеціальна конфіскація». Спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом.

Ст. 96-2 «Випадки застосування спеціальної конфіскації».

◀ *Кримінальний процесуальний кодекс України*

Ст. 100 «Вирішення питання щодо спеціальної конфіскації»

Ст. 170 «Накладення арешту».

СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» № 222-VII, прийнятий 18.04.2013 р (вступив в силу 15.12.2013 року).

Зміни закону 2013, 2014 року, 2015 і 2016 роках.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» № 769-VIII від 10.11. 2015 р і Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні» № 770-VIII від 10.11.2015 р.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, що містяться в шостому доповіді європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, щодо удосконалення процедури арешту майна і інституту спеціальної конфіскації» № 1019-VIII від 18.02.2016.

Конфіскація VS Спецконфіскація

Загальна конфіскація

- ▶ Відповідно до українського законодавства загальна конфіскація є видом покарання.
- ▶ Загальна конфіскація застосовується при вчиненні умисних тяжких та особливо тяжких корисливих злочинів, а також за злочини проти основ національної безпеки і цивільної безпеки незалежно від ступеня тяжкості злочину у випадках, прямо передбачених КК України.

Спеціальна конфіскація

- ▶ Спецконфіскація – захід кримінально-правового характеру або так звана міра кримінально-правового характеру.
- ▶ Спеціальна конфіскація застосовується при вчиненні умисного злочину (суспільно-небезпечного діяння), за яке передбачено позбавлення волі або штраф у розмірі понад 3-х тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а також за вчинення ряду інших злочинів (суспільно-небезпечних діянь), згідно з переліком, встановленого ст.96-2 КК України.

Конфіскація VS Спецконфіскація

Загальна конфіскація

- ▼ Застосовується до майна тільки засудженого.

Спеціальна конфіскація

- ▼ Може бути застосовна до майна:
  - особи, яка вчинила злочин (суспільно -небезпека діяння):
    - засудженого;
    - особи, яке не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з не досягненням певного віку або неосудністю;
    - особи, звільненого від кримінальної відповідальності або покарання.
  - третіх осіб (в певних випадках).

Конфіскація VS Спецконфіскація

Загальна конфіскація

- Вилучається майно, що належить на праві власності засудженому, не залежно від того, коли, яким чином воно було придбано і пов'язано це майно будь-яким чином з вчиненим злочином чи ні.

Спеціальна конфіскація

- Підлягає вилученню тільки майно, яке так чи інакше пов'язане з вчиненням злочину:
  - майно, отримане в результаті вчинення злочину і / або є доходом від такого майна;
  - призначалося (використовувалося) особою для вчинення злочину, фінансування і/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення;
  - було предметом злочину (крім того, яке повертається власнику або переходить у власність держави);
  - було підшукано, виготовлено, пристосовано або використано як засіб чи знаряддя вчинення злочину, крім того, яке повертається власнику (законному власнику), який не знав і не міг знати про його незаконне використання.

Конфіскація VS Спецконфіскація

Загальна конфіскація

- ❖ Відсутня процесуальна можливість вилучення майна, яке пов'язане зі злочином або отримано в результаті його вчинення, проте на момент винесення вироку, передано третій особі.
- ❖ Відсутня можливість вилучення майна, яке було використано, перетворено в інше майно, відчужене на користь добросовісного набувача (тобто особі, яка не знала і не могла знати, що майно пов'язано зі злочинною діяльністю), або іншим чином вибуло з володіння особи.

Спеціальна конфіскація

- ❖ Передбачає, що майно, передане особою, яка вчинила злочин (суспільно-небезпечне діяння), третій особі може бути конфісковано за певних обставин.
- ❖ Передбачає, що в разі якщо гроші, цінності та інше майно, були повністю або частково перетворені в інше майно, то спеціальної конфіскації підлягає повністю або частково перетворене майно. Якщо конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, неможлива в результаті їх використання або неможливості виділення з набутого законним шляхом майна, або відчуження, або з інших причин, суд виносить рішення про конфіскацію грошової суми, що відповідає вартості такого майна.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

1

**застосування спеціальної
конфіскації майна третіх осіб**

**які є добросовісними
набувачами**

Передбачена презумпція добросовісності особи при реалізації нею своїх цивільних прав. Оспорювання цієї презумпції здійснюється винятково у судовому порядку.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

У пункті 4 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ «Про практику застосування судами законодавства під час розгляду цивільних справ про захист права власності та інших речових прав» від 28 січня 2013 р.

зазначено, що, вирішуючи питання, пов'язані з розмежуванням добросовісного та недобросовісного набувача, особа визнається **добросовісним** набувачем:

- ▼ якщо він не знав, що особа, у якої він придбав річ, не мала права її відчужувати
- ▼ якщо він не знав і не повинен був знати про незаконність свого володіння

У наведеному Інформаційному листі ВССУ також роз'яснюється, що «під поняттям «знав» слід розуміти не лише безпосередню обізнаність особи у тому, що вона набуває майно у суб'єкта, який не наділений правом на його відчуження, а й водночас усвідомлення факту порушення своїми діями прав іншої особи».

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

Для застосування спеціальної конфіскації має значення усвідомлення факту наявності у майна, що вона набуває внаслідок придбання, хоча б однієї із ознак, передбачених пунктами 1-4 частини 1 статті 96-2 КК України.

Підтвердженням обов'язку знати характерні риси предмета спеціальної конфіскації на момент придбання майна є:

- ▶ наявність правового обов'язку встановив факт легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (проведення аудиту);
- ▶ очевидність, підтвердженість доказами набуття майна злочинним шляхом;
- ▶ реальна можливість знати про таку ознаку (такі ознаки) майна.

ПРИКЛАД 3 ПРАКТИКИ

Ухвала апеляційного суду Луганської області від 16 серпня 2018 року у справі № 428/9181/18

«...ухвалою слідчого судді від 07 серпня 2018 року було задоволено у повному обсязі клопотання старшого слідчого СВ ФР ДПІ у м. Сєвєродонецьку ГУ ДФС у Луганській області і на нежитлове приміщення був накладений арешт. Підставою для такого рішення слідчий суддя зазначив про достатність підстав вважати обґрунтованою підозру, оголошену ОСОБА_3 у вчиненні ним кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 212 КК України, **обізнаність дочки підозрюваного ОСОБА_2 про те, що подароване їй підозрюваним майно - нежитлове приміщення по АДРЕСА_1 - буде підлягати спецконфіскації у випадку визнання ОСОБА_3 винним.** арешту забезпечить його схоронність....

Як вбачається із доданих до клопотання слідчого матеріалів, додатково наданих у судовому засіданні апеляційної інстанції документів 26 травня 2017 року був нотаріально посвідчений договір дарування між ОСОБА_3 та його дочкою, відповідно до якого дочка наразі є власницею 97\100 часток нежитлового приміщення і зазначене стороною обвинувачення та слідчим у поданому клопотанні як майно, використане для матеріального забезпечення злочинів, передбачених ч.2 ст. 212 та ст. 366 КК України.

З таким висновком сторони обвинувачення та слідчого судді колегія суддів погодитись не може, оскільки та обставина, що правочин дарування відбувся через місяць після внесення 15.03.2017 до ЄРДР відомостей про вчинення службовими особами ТОВ "Стелла" певних незаконних дій (а.п. 6) не є свідченням умисних дій ОСОБА_3 по відчуженню майна для запобігання його спецконфіскації. Додані до клопотання матеріали не містять документальних підтверджень обізнаності під час укладення угоди як самого ОСОБА_3, так і ОСОБА_2 про існування кримінального провадження за № 3201713037000003.»

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

2

**застосування спеціальної
конфіскації майна третіх осіб**

**Наявність судового
рішення,
що підтверджує вчинення
злочину.**

Відповідно до ч. 1 статті 96-1 КК України – є підтверджене рішенням суду вчинення особою (щодо якої визначається третя особа) умисного злочину або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого частиною цього Кодексу, за які передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого частиною першою статті 150, статтею 154, частинами другою і третьою статті 159-1, частиною першою статті 190, статтею 192, частиною першою статей 204, 209-1, 210, частинами першою і другою статей 212, 212-1, частиною першою статей 222, 229, 239-1, 239-2, частиною другою статті 244, частиною першою статей 248, 249, частинами першою і другою статті 300, частиною першою статей 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, статтею 363, частиною першою статей 363-1, 364-1, 365-2 КК України.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

Такими судовими рішеннями є:

- обвинувальний вирок суду;
- ухвала суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- ухвала суду про застосування примусових заходів медичного характеру;
- ухвала суду про застосування примусових заходів виховного характеру, які набули законної сили.

Окремо варто зауважити, що законом не визначено можливий порядок дій особи, коли застосування спеціальної конфіскації передбачено угодою про визнання винуватості, а особливо стосовно порядку апеляційного оскарження такої угоди, не учасником кримінального провадження.

Приклад з практики

Постанова Верховного суду від 31 липня 2018 року (справа № 263/1025/16-к)

Вироком Іллічівського районного суду м. Маріуполя Донецької області від 15 лютого 2016 року **затверджено укладену 29 січня 2016 року угоду між прокурором та обвинуваченими ОСОБА_1 і ОСОБА_2; останніх засуджено за ч. 3 ст. 27, ч. 2 ст. 332-1 КК і призначено узгоджене сторонами покарання у виді позбавлення волі на строк 4 роки кожному.**

Конфісковано кошти що зберігалися у ФВ Управління СБУ в Донецькій області.

Апеляційний суд Донецької області ухвалою від 8 грудня 2016 року скасував вирок щодо ОСОБА_1 та ОСОБА_2 у частині конфіскації грошових коштів. Перераховані вище купюри, що зберігались у ФВ Управління СБУ в Донецькій області, повернув власникові - ОСОБА_3 У решті вирок залишив без зміни.

Прокурор подав касаційну скаргу, у задоволення якої було відмовлено.

Мотиви Суду

Відповідно до вимог ч. 4 ст. 475 КПК вирок на підставі угоди може бути оскаржений у порядку, передбаченому цим Кодексом, з підстав, передбачених ст. 394 цього Кодексу.

Положенням ч. 4 ст. 394 КПК визначено, що вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості може бути оскаржений в апеляційному порядку: 1) обвинуваченим, його захисником, законним представником виключно з підстав: призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог, встановлених частинами четвертою, шостою, сьомою статті 474 цього Кодексу, в тому числі нероз'яснення йому наслідків укладення угоди; 2) прокурором виключно з підстав: призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з частиною четвертою статті 469 цього Кодексу угода не може бути укладена.

Приклад з практики

Згідно з вимогами пунктів 9-2, 10 ч. 1 ст. 393 КПК апеляційну скаргу мають право подати фізична або юридична особа - у частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про долю речових доказів, документів, які були надані суду; третя особа - у частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про спеціальну конфіскацію. Інші особи у випадках, передбачених цим Кодексом.

ОСОБА 3 мав підстави для оскарження вироку суду першої інстанції, хоча і не брав участь у судовому розгляді. Тому доводи прокурора у цій частині є безпідставними.

Рекомендація!

Використовувати в судовій практиці ПОСТАНОВУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ від 3 березня 2016 року (справа № 5-347кс15) відповідно до якої

«...Конституційний принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду гарантує право звернення до суду зі скаргою в апеляційному чи касаційному порядку, яке має бути реалізоване, за винятком установлені законом заборони на таке оскарження.

При цьому відсутність «інших осіб» у вичерпному переліку суб'єктів оскарження, передбаченому ст. 394 КПК, за умови, що судові рішення стосується їх прав, свобод та інтересів, не є перешкодою у доступі до правосуддя та звернення до суду вищої інстанції, що передбачено ч. 2 ст. 24 КПК. Відтак при вирішенні питання, чи є підстави для оскарження рішення суду до суду вищого рівня певною особою, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді, ключовим є з'ясування, чи насправді це рішення стосується інтересів конкретної особи.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

3

застосування/оскарження
спеціальної конфіскації
майна третіх осіб

Обов'язковість
проведення оцінки
вартості майна,
зокрема активів, одержаних
незаконним шляхом

Законодавство ЄС:

- проведення due diligence;
- Конфіскація можлива, якщо актив придбано нижче від ринкової ціни.

Законодавство України:

- 2012 р. - План дій з візової лібералізації до України (2-й Звіт про поступ передбачає зміцнення нормативної бази для вилучення активів;
- 2018 р. - Не прийнято жодного нормативного документу, не існує методики проведення оцінки майна.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОСКАРЖЕННЯ

4

застосування/оскарження спеціальної конфіскації майна третіх осіб

Наявність у предмета спеціальної конфіскації хоча б однієї із альтернативних ознак, що визначають зв'язок предмета спеціальної конфіскації - майна зі злочином

Наявність у предмета спеціальної конфіскації хоча б однієї із **альтернативних ознак, що визначають зв'язок предмета спеціальної конфіскації - майна зі злочином, передбаченим пунктами 1-4 частини 1 статті 96-2 КК України, а саме:**

- ▶ різновиди такого предмета одержані внаслідок вчинення злочину та / або є доходами від такого майна, такий предмет може бути і у перетвореному виді повністю або частково;
- ▶ майно призначалося (використовувалося) для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та / або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення чи...
- ▶ ...було предметом злочину: гроші, цінності чи інше майно були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину.

Намагання сторони обвинувачення застосувати спецконфіскацію щодо усього майна третьої особи є неприпустимим. Конфіскації підлягає лише те, майно пов'язане з вчиненням злочину або здобути в результаті вчинення протиправних дій.

Приклад з практики

Ухвала Червонозаводського районного суду м. Харкова у справі № 646/8901/17 від 25.01.2018

«...прокурор в силу ст. 22 КПК України не надав слідчому судді докази щодо спростування сукупності наступних ознак: що вказане майно (будинок та автомобіль) набуто за час шлюбу та має статус спільного сумісного майна, визначене рішенням суду як таке, що було придбане на кошти, здобуті внаслідок вчинення кримінального правопорушення, тощо. **Відповідно до ст. 1 Протоколу 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожна фізична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності.** Згідно із ст. 41 Конституції України, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Разом з цим, відповідно ж до європейських стандартів, прописаних, зокрема, у директиві «Про замороження та конфіскацію засобів вчинення злочинів та доходів, отриманих злочинним шляхом, у Європейському Союзі» від 3.05.2014 №2014/42ЄС, **можна арештувати майно третіх осіб, яке було передане їм безоплатно, або за суму, істотно меншу від ринкової вартості. Однак, у будь-якому разі європейські стандарти обмежують майно, яке може підлягати конфіскації, та покладають на правоохоронні органи саме обов'язок доведення названих обставин.**

Таким чином, власники зазначеного майна ОСОБА_7 та ОСОБА_3 не є підозрюваними, обвинуваченим чи особою, яка в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, у тому числі не має доказів того, що це майно було передане їм безоплатно, або за суму, істотно меншу від ринкової вартості тощо.

Відтак, підстав для накладення арешту на майно вказаних осіб суд не вбачає...»

ПИТАННЯ АРЕШТУ МАЙНА, ЩОДО ЯКОГО МОЖЛИВЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

Згідно із **п.2 ч.2 ст.170 КПК України**, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або третьої особи за наявності достатніх підстав вважати, **що воно підлягатиме спеціальній конфіскації у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.**

АЛЕ →

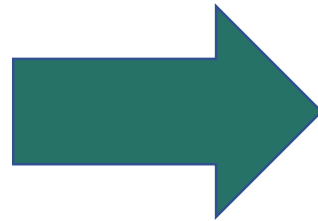
Часто органи досудового слідства для забезпечення спеціальної конфіскації, **накладають арешт на майно** юридичної особи **яке фактично не має жодного відношення до діяльності тих чи інших осіб які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень.**

Ч.4 ст. 96-2 Кримінального кодексу України встановлює, що гроші, цінності, в тому числі кошти, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, інше майно, зазначені в цій статті, підлягають спеціальній конфіскації у третьої особи, якщо вона набула таке майно від підозрюваного, обвинуваченого, особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність, або в стані неосудності, чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну вищу чи нижчу ринкової вартості, і знала або повинна була і могла знати, що таке майно відповідає будь-якій із ознак, зазначених у пунктах 1-4 частини першої цієї статті.

ПИТАННЯ АРЕШТУ МАЙНА, ЩОДО ЯКОГО МОЖЛИВЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

Органи досудового слідства вважають, що необхідно накладати арешт на все майно підприємства, в тому числі продукцію, оскільки існує обгрунтована підозра у вчиненні кримінальних правопорушень та ризик виведення коштів та майна і таким чином перешкоджанню завдань кримінального провадження.

Накладаючи арешт, фактично на все майно юридичної особи, порушуються права інших акціонерів на розпорядження даним майном та отримання прибутку, що в свою чергу дестабілізує роботу всього підприємства та є не що іншим як незаконне втручання та перешкоджання роботи суб'єкта господарювання.

Приклад з практики

Ухвала Апеляційного суду м. Києва у справі № 11-сс/796/2944/2018 від 24 липня 2018 року

Ухвалою слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 06.11.2017 року задоволено клопотання прокурора та накладено арешт на об'єкт нерухомого майна - нежиле приміщення.

Представник юридичної особи, що є власником майна оскаржив зазначену ухвалу Суд задовільнив апеляційну скаргу виходячи з наспного:

Суд прийшов до висновку що вказаний об'єкт нерухомого майна не є об'єктом кримінальних правопорушень та не підлягає спеціальній конфіскації у третіх осіб.

Прокурором не доведено існування правових підстав для накладення арешту на майно, передбачених ч. ч. 3, 4 ст. 170 КПК України, про які вказано у його клопотанні, оскільки ним не надано доказів, що нежилі приміщення набуті кримінально протиправним шляхом або є предметом кримінального правопорушення, тобто відповідають критеріям, зазначеним у ст. 98 КПК України, а також були одержані внаслідок вчинення злочину та/ або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення, чи були предметом злочину або були підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби або знаряддя вчинення злочину, тобто підпадають під ознаки майна, на яке може бути накладено арешт з метою спеціальної конфіскації, передбаченої ст. 96-2 КК України.

СПРОБИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦКОНФІСКАЦІЇ ЩОДО МАЙНА, НА ЯКЕ БУЛО НАКЛАДЕНО АРЕШТ В РАМКАХ ІНШИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

**Постанова Верховного суду
26 червня 2018 року *справа № 523/8045/17***

Вироком Суворовського районного суду м. Одеси від 19 червня 2017 року затверджено угоду про визнання винуватості, укладену 16 червня 2017 року між ОСОБА_7 у присутності його захисника Мірошніченка Р.О. та прокурором відділу прокуратури Одеської області Бондаренком Д.Г.

ОСОБА_7 визнано винуватим у вчиненні злочинів, передбачених частиною 1 статті 255, частиною 4 статті 28 і частиною 3 статті 212, частиною 4 статті 28 і частиною 1 статті 366, частиною 4 статті 28, частиною 5 статті 27 і частиною 1 статті 364 КК, та призначено покарання....

Також згідно зі статтями 96-1, 96-2 КК та частиною 9 статті 100 КПК застосовано спеціальну конфіскацію шляхом звернення всього рухомого та нерухомого майна, земельної ділянки, належних ПАТ «Одеський нафтопереробний завод» (код ЄДРПОУ 00152282) та ТОВ «Енергія і газ України» (код ЄДРПОУ 34737717) у дохід держави в особі Кабінету Міністрів України.

СПРОБИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦКОНФІСКАЦІЇ ЩОДО МАЙНА, НА ЯКЕ БУЛО НАКЛАДЕНО АРЕШТ В РАМКАХ ІНШИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Напередодні цей же суд 16 червня 2017 року постановив ухвалу, якою відмовлено в забезпеченні участі адвокатів ОСОБА_1, ОСОБА_10, а також ОСОБА_5 - особи, яка діє за довіреністю, в якості представників ПАТ «Одеський нафтопереробний завод» та ТОВ «Енергія і газ України» в підготовчому судовому засіданні з розгляду обвинувального акта й угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні № 4201716000000053

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, питання про застосування спеціальної конфіскації було порушено не у затвердженій 16 червня 2017 року угоді, а у клопотанні про застосування спеціальної конфіскації до речових доказів, яке прокурор подав цього ж дня у кримінальному провадженні.

Разом із наведеним, у вирокі зазначається і про інші кримінальні провадження, які виділялися в окреме провадження й об'єднувалися в одне провадження, відмінне від того, в якому накладено арешт на нерухоме майно.

Однак нерухоме майно вказаних компаній визнано речовими доказами саме в цьому кримінальному провадженні.

Підтвердженням факту застосування спеціальної конфіскації не у кримінальному провадженні, в якому воно накладалось, або якимось чином поставало з обвинувачення, про затвердження якого йшлося в угоді про визнання винуватості, є і зазначення судом першої інстанції про те, що ПАТ «Одеський НПЗ» та ТОВ «Енергія і газ України» є власністю керівника злочинної організації Особа_1 та все рухоме та нерухоме майно, належне вказаним підприємствам, використовувалося злочинною організацією та ОСОБА_7 як її учасником не за своїм прямим призначенням.

ПРОБЛЕМАТИКА

- Відсутність чітких критеріїв для визначення так званої сумлінності при придбанні майна третіми особами у особи, яка вчинила злочин (суспільно-небезпечне діяння);
- Не врегульовано питання про майнові наслідки у зв'язку з вилученням майна у третіх осіб (зокрема, незрозуміло чи мають такі особи право на відшкодування збитку від злочинця, який правовий статус угод, предмет яких згодом конфіскується і т.п.);
- Не врегульовано питання розумності терміну арешту майна при (наприклад, часто буває, що заарештували майно, в тому числі заборонили користуватися, а кримінальне провадження згодом становили; таким чином на практиці майно особи може бути заарештовано на 10 -15 років);
- Не врегульовано питання про те, чи можна застосувати арешт майна, в зв'язку зі злочинами, вчиненими до моменту появи інституту спеціальної конфіскації);
- Відсутність чітких критеріїв, за якими суддя (суд) може накласти арешт для цілей Спецконфіскації;
- Відсутність процесуального статусу третьої особи при розгляді кримінальної справи, і як наслідок - відсутність можливості доведення такою особою під час розгляду справи по суті сумлінності придбання (отримання) майна;
- Відсутність у третьої особи можливості касаційного оскарження судового рішення в частині спеціальної конфіскації.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!